

Satu Niininen & Susanna Nykyri

LIBER 2015: Kohti avointa tiedettä

Satu Niininen, kääntäjä, Kansalliskirjasto, sp: satu.niininen@helsinki.fi
Susanna Nykyri, tietoasiantuntija, Helsingin yliopiston kirjasto,
sp: susanna.nykyri@helsinki.fi

Euroopan tutkimuskirjastojen yhdistyksen LIBERin [1] järjestyksessä 44. vuotuinen konferenssi järjestettiin kesäkuun loppupuolella Lontoon Senate Housessa. Konferenssin teemaksi oli nostettu nyt kirjasto- ja tutkimusalalla laajasti puhuttava avoin tiede. Nelipäiväinen konferenssi keräsi yhteensä 38 maasta noin 430 osallistujaa.

Avointa tiedettä tarkasteltiin useasta eri näkökulmasta. Aiheita olivat mm. avoimen tiedon ja datan edistäminen, infrastruktuurin kehittäminen, datan hyödyntäminen ja uudelleenkäyttö sekä metriikan uudet tuulet. Esityksissä nostettiin esille myös kirjastojen uudet tehtävät, strategiat ja käytännöt sekä välineet, palvelut ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Näitä lähestyttiin mm. koulutuksen ja toiminnan läpinäkyvyyden näkökulmista.

Avauspuheessa Mark Walport pohti tieteen ja kirjaston suhdetta kuluvalle vuosisadalla. Tieteen tekemisen ja julkaisemisen uudet mallit pakottavat uudistamaan tulosten ja datan tallentamisen ja levittämisen tapoja.

Hän kannusti ottamaan välimatkaa näkemykseen tutkimuspaperista monoliittina, jota voidaan laajentaa vain kokonaan uusien julkaisujen kautta. Hänen mukaansa hedelmällisempi lähestymistapa olisi tutkimuksen päivittäminen uusilla versioilla, jolloin tuloksia päästään peilaamaan tuoreimman tiedon kanssa. Kirjastojen tulee maksimoida tiedon levittäminen, mutta turvata myös tekijänoikeudet. Hän painotti myös metadatan voimaa ja tärkeyttä - kirjastojen on tarjottava laadukasta metadataa, jotta itse data olisi löydettävissä ja hyödynnettävissä.

Esitelmissä nousi esille suoraan ja epäsuorasti myös altmetriikka ja yleensäkin ns. huomiotalous. Tähän liittyen Walport tähdensi, miten tutkijoiden tulee osaltaan huolehtia siitä, että eivät "ylihypetä" tuloksiaan lööppien tapaiseen tyyliin. Avoimuuden ja tiedon levittämisen maksimoiminen sekä uudet välineet ovat myös haastavia käyttää ja vaativat

selkeää visiota ja strategiaa. Avoimuus myös tutkimusdatan osalta kannattaa, monestakin näkökulmasta - esimerkiksi Bertil F. Dorch & al. (University Library of Southern Denmark) kuvasi, miten astrofysiikan julkaisut, joissa linkitetään aineistoon, saavat selkeästi enemmän viittauksia [2].

Laadukkaan metadatan tähdellisyys ja sen merkitys tutkimusdatan hallinnassa olivatkin esityksissä laajasti läsnä, joskaan konkreettisia parantamisen tapoja ei esityksissä juuri käsitelty. Jean-Claude Burgelman (European Commission, DG Research & Innovation) jatkoi Walportin esille nostamasta tiede 2.0 teemasta ja kuvaili sen edellytyksiä ja hyötyjä [3].

Useissa esityksissä nostettiin esille tekstin- ja tiedonlouhinnan tarjoamat näköalat sekä tekijänoikeuslainsäädännön asettamat rajoitukset eri puolilla maailmaa. Ansaittua huomiota sai myös Ison-Britannian viimevuotinen lakiuudistus, joka mahdollistaa tekstin- ja tiedonlouhinnan tutkimuskäytössä [4]. Koko EU:n kattava yhtenäinen tekstin- ja tiedonlouhinnan salliva lainsäädäntö kuitenkin vielä puuttuu, ja sen edistämisen tärkeydestä vallitsi laaja yksimielisyys.

Myös käytännön sovelluksia esiteltiin. Pinar Öztürk (Norwegian University of Science and Technology) & al. esitteli EU-rahoitteista Ocean Certain -projektia, jossa kehitettävien tekstinlouhinnan työkalujen avulla voidaan löytää uusia syy-yhteyksiä ilmastomuutokseen liittyvästä monitieteellisestä tutkimuskirjallisuudesta [5]. Mikko Tolonen kollegoineen valotti digitaalisten ihmistieteiden mahdollisuuksia ja haasteita sekä painotti avoimen, laadukkaan ja kattavan luettelointityön merkitystä alan tutkijoille [6].

Niin kirjastojen kuin kirjastoalan ammattilaisten muuttuvat roolit kulkivat juonteena useissa

esityksissä. Uusien taitojen, työkalujen ja työympäristöjen hallintaa pidettiin keskeisenä haastena, ja tulevaisuuden kirjastonhoitajan työ nähtiin entistä enemmän tiimityöskentelynä, johon jokainen ryhmän jäsen tuo mukaan oman erikoisosaamisensa. Myös viestinnän tärkeys nousi esille, etenkin yleisöjen ja sidosryhmien pirstaloituessa enenevässä määrin. Erityisen tärkeänä pidettiin toimivaa ja tehokasta vuoropuhelua tiedeyhteisön kanssa, sillä luottamuksen vahvistaminen kirjastojen ja tutkijoiden välillä nähtiin tärkeänä etappina kohti aidosti avointa tiedettä.

Seuraava LIBER-konferenssi järjestetään Helsingissä 29.6.-1.7.2016. Järjestelyistä vastaavat Kansalliskirjasto, Helsingin yliopiston kirjasto ja Suomen Tieteellinen Kirjastoseura. LIBER-toimintaa voi seurata viestinnän [7] ja konferenssien kautta. Call for papers aukeaa loppuvuodesta 2015, jolloin myös tapahtuman verkkosivut täydentyvät.

Lisätietoa:

- [1] LIBER, Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – Association of European Research Libraries: URL: <http://libereurope.eu/> (19.9.2015)
- [2] Dorch, Bertil F. (corresponding); Drachen, Thea M.; Ellegaard, Ole & Larsen, Asger V. (University Library of Southern Denmark): Evidence that data sharing increases citation impact from astrophysics. URL: <http://www.liber2015.org.uk/wp-content/uploads/2015/03/4.1-Evidence-that-Data-Sharing-Increases-Citation-Impact.pdf> (19.9.2015)
- [3] Burgelman, J.C. ; Luber, S; Von Schomberg, R.; Lusoli, W; Spichtinger, D. (European Commission, DG Research & Innovation): Open Science: from vision to action. URL: <http://www.liber2015.org.uk/wp-content/uploads/2015/03/Open-Science-from-vision-to-action.pptx> (19.9.2015)
- [4] Intellectual Property Office: Exceptions to copyright: Research. URL: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/375954/Research.pdf (19.9.2015)
- [5] Öztürk, Pinar; Marsi, Erwin (Norwegian University of Science and Technology (NTNU); Manola, Natalia (University of Athens): Knowledge Discovery in Climate Change Domain. URL: <http://www.liber2015.org.uk/wp-content/uploads/2015/03/3.2-Can-Computational-Knowledge-Discovery-Tools-Speed-up-Scientific-Discovery.pdf> (19.9.2015)
- [6] Tolonen, Mikko; Lahti, Leo; Paavolainen, Maija et al. (University of Helsinki): Reproducible Research in the Humanities: The case of English Short-Title Catalogue (ESTC) Metadata. URL: <http://www.liber2015.org.uk/wp-content/uploads/2015/03/12.2-Open-and-Reproducible-Analytical-Workflows-in-the-Humanities.pptx> (19.9.2015)
- [7] Keeping In Touch With LIBER News. URL: <http://libereurope.eu/stay-informed/> (19.9.2015)